

БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ
КНИЖЕЧКА Ч. 3.

К. М.

КОЗАЦЬКІ ДІТИ

ОБРАЗОК З ТАТАРСЬКИХ ЧАСІВ
В 2-ох ДІЯХ.

Накладом і друком „Українського Голосу”
Вінніпег, Канада.
1935

diasporiana.org.ua

КАТАЛОГ

„Бібліотеки для Дітей і Молоді”

1. П. ГАВРАЧЕНКО: Гостина Святого
Миколая. Сценічна картина в двох діях .10
2. М. КУМКА: Монольоги й діяльоги для
дітей і молоді25
3. К. М.: Козацькі діти. Сценічна картина
в двох діях10
4. М. ЄРЕМІЇВ: I. Без старших, комедійка
на дві дії. II. Микольців подарунок,
комедійка в одній дії15

Дальші книжечки в друку.

Маємо також на складі інші видання для дітей і молоді. Пишіть по каталогу.

Замовлення слати на адресу:

U K R A I N I A N V O I C E

WINNIPEG, P. O. Box 3626, MANITOBA

БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДИ
КНИЖЕЧКА Ч. 3.

К. М.

КОЗАЦЬКІ ДІТИ

ОБРАЗОК З ТАТАРСЬКИХ ЧАСІВ
В 2-ох ДІЯХ.

Накладом і друком „Українського Голосу”
Вінніпег, Канада.
1935

Printed and Published by Ukrainian Publishing
Company of Canada, Limited,
Winnipeg, Man.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Старий сліпий дідусь.

Марта — його невістка.

Остап — 12 літ.

Галя — 8 літ.

Юрко — 10 літ, її діти.

Сотник козацький.

Козаки.

Татари.

Дівчата — жниці.

ПЕРША ДІЯ.

(Сільська хата. Перед нею росте високе дерево, по-
дальше керниця. Під хатою на лаві сидить старий
сліпий дідусь з сивою бородою. Побіч нього трое
внучат).

ДІДУСЬ: Так, мої дітоньки! Колись, як
я був молодий та дужий, то й сам ходив бо-
ротися з ворогами: з турками й татарами.
Тямлю добре батька Хмельницького, тямлю
Жовті Води і Корсунь, де ляхам справили
ми бенкет. Гей, там пани Потоцькі не мід-ви-
но пили! Все тямлю. Не раз, не два дивився
смерті в очи, як кулі свистали коло вуха, а
шаблюки гей лискавки мигали. Зазнав я і
неволі турецької. Там то випекли поганці мої

очи і прийшлося тепер, на старості літ, в сліпоті проживати, світа Божого не оглядати. Не здужаю вже шаблюки носити, землі рідної боронити — хай молодші ваші батьки Україні послужать.

ОСТАП: Гей, коби мене батько хотіли взяти зі собою на війну — я вже потрапив би шаблюкою рубати — а на коні добре вмію їздити.

ГАЛЯ: А як тебе убють?

ОСТАП: Зараз убють! Ніби то кожного убивають! Я не дам себе убити... а як і убють...

ДІДУСЬ: Смерть за рідну землю і за рідний нарід — славна смерть! Дай Боже кожному такої діждати!

(В далині чути кінський тупіт).

ЮРКО: Що це? Чи вже наші повертають? Мали тут бути аж за тиждень!

ГАЛЯ (трівожно): А може це татари надходять? Боже!

ОСТАП: Вже й налякалася! Ну, я живим не дамся їм взяти.

(Вбігає в хату. Оставші пильно наслухують і глядять в сторону, звідки несеться тупіт. Юрко вилазить на дерево).

ОСТАП (вертає з ножом і пістолем): Не бійтеся, обороною вас усіх перед татарами!

ЮРКО (з дерева): Ні, це не татари! Це наші козаки — їдуть в наш бік.

ГАЛЯ: Батько?

ЮРКО: Ні, не батько — другі.

(Чути чим раз сильніший гомін. Кількох козаків входять на обійстя).

КОЗАКИ: Слава Богу!

ДІДУСЬ: На віки Богу святому слава. А куди веде дорога?

СОТНИК: До Пирятина їдемо, гетьман збирає там військо. А не бачили ви тут татар? Не переїздили поганські сини цим селом?

ДІДУСЬ: Ні, не йшли... Просимо — спічність.

ПЕРШИЙ КОЗАК: А ви самі на всю хату?

ДІДУСЬ: Я самий із дітьми. Син пішов у похід, тиждень буде, а невістка пішла в поле жати.

(Козаки надходять, ставлять кріси попід хату, інші наближаються до керниці і набирають води).

ДІДУСЬ (до сотника): Просимо в хату. Гаю, побіжи но до комори, може там знайдеться дещо, щоб погостити гостей!

(Старші козаки з дідом і Галею входять у хату. Остап і Юрко остають на дворі з козаками. Остап оглядає зброю, Юрко приніс збанок і горня та набирає козакам води).

ПЕРШИЙ КОЗАК (до Остапа): Ось пізнати, що це козацька дитина! Вже змалку до зброї його тягне.

ДРУГИЙ КОЗАК: А може би ти, хлопче, вибрався з нами в похід проти татар?

ОСТАП (з лискучими очима): Пішов би хоч зараз! Ось у мене ніж і пістоль, не злякаюся ні татарина, ні ляха!

СОТНИК (виходить з хати): Славно, хлопче! Та поки що підростай дома, ще буде час послужити Україні. А нам, браття, пора в дорогу! (До дідуся): А ви слухайте ось що: Ми тепер їдемо до Пирятина, але десь в цих сторонах крутиться ватага татар, вислана на розвіди. З ними хочемо вперед покінчити. Переправимося через Сулу і там в проваллі по правий бік ріки будемо їх дождати. Вони може зайдуть тут в село, так не проговоріться, діти, що нас бачили.

ЮРКО: Не зрадимо ні словечком!

ГАЛЯ: Будемо мовчати!

ОСТАП: Хоч би нас замучили — не скажемо!

СОТНИК: А як би їх більше військо надтягнуло, так нехай хто скочить конем до Пирятини і дасть там гетьманові про них знати.

ОСТАП: Я поїду з вісткою!

СОТНИК: А як питати муть про дорогу, так вишліть кого цікавого з ними, нехай поведе їх через брід під Лубном, знаєте? Там прямо попадуть нам в руки!

ДІДУСЬ: Зробимо, як кажете.

СОТНИК: Так прощайте! І ви, діти, здорові будьте, та мовчіть, не зрадьте!

ДІТИ: Щаслива дорога! Їдьте здорові!

ДІДУСЬ: Побіду нехай дає Бог вашому оружию!

(Козаки відходять, чути віддалюючийся тупіт; дідусь входить у хату, діти остають на подвіррю).

ОСТАП: Ох, коби так тепер надіхали татари!

ГАЛЯ (налякана): О, краще най не надїджають.

ОСТАП: О, вже боїться! Та як надїдуть, то ти мусиш заховатися в пивницю, а то готова проговоритися за козаків і все пропаде.

ГАЛЯ (гордо): Ні, не проговорюся, не бійся!

ОСТАП: Хоч би й тебе били?

ГАЛЯ: Хоч би й били!

ОСТАП: Хоч би й різали?

ГАЛЯ (плачливо): Хоч би й різали.

ОСТАП: Хоч би й пекли?

ГАЛЯ (ударяє в плач): Хоч би й пекли.
(По хвилі з надією). Але може вони й зовсім не надідуть.

ЮРКО (наслухує): Здається, гей би кінський тупіт чути... (Припадає вухом до землі.) Так і є — знов якісь їдуть. (Вилазить на дерево.)

ОСТАП: Що-ж ти бачиш?

ЮРКО: Іде військо... блищать до сонця списи... та це не наші, бо островерхі у них шапки!

ОСТАП: Це татари! Багато їх?

ЮРКО: Малий відділ.

ОСТАП: Відки їдуть? Певно бачили козаків!

ЮРКО: З противної сторони надїзджають... не могли бачити, бо козаки давно вже скрилися за горою. Ось звертають під нашу хату! (Злазить).

ГАЛЯ (біжить до хати): Дідусю! Татари йдуть!

ДІДУСЬ (виходить): Не бійтеся! Бог нас охоронить! Та й що їм тут довго гаїти-

ся? Це певно та передня сторожа, про котру згадували козаки.

(Входять татари).

ТАТАРИ: Гей, ти старий! Не йшли сюда козаки?

ДІДУСЬ: Не бачили їх мої сліпі очі.

ПЕРШИЙ ТАТАРИН (глимливо): А вуха не чули?

ДІДУСЬ: Га? Що кажете? Старий я вже та немічний, ледви ось виволік кости з хати — до гробу клонюся, перед найвисшим царем небавом стану.

ДРУГИЙ ТАТАРИН: Та що це ти взявся з тим старим балакати — не бачиш, що в него не всі дома? От краще поспитаймо дітей. Не бачили ви, дітоньки, тут десь козаків?

ВСІ ДІТИ: Не бачили, не знаємо!

І-ШИЙ ТАТАРИН (недовірливо глядить на Остапа): Ей, чи не брешете ви, пєсята? А то як би, то ось... (показує шаблю) злетить головка з плечий!

ОСТАП (сміло): Вашої шаблюки не лякаємося, а козаків не бачили. (Галя починає плакати).

ПЕРШИЙ ТАТАРИН: О, ця мала скаже нам правду! (Схоплює Галю і тримає над

студнею). Були козаки, чи ні? Говори, а то кину в воду!

ОСТАП (остро): Галю!

ГАЛЯ (затинає зуби й мовчить).

ДІДУСЬ: Лишіть дитину! Не було їх тучки.

(Татарин пускає Галю).

ТРЕТИЙ ТАТАРИН: Пусту дівчину й не гаймося, а то готові нас наздігнати. (Тихше). Знаєш, що казав старший? Мусимо ще нині бути за Сулою, щоби підглянути козацькі сили, поки хан завтра з цілим військом сюди надтягне.

ОСТАП (до себе на боці): Так? Отже татарське військо іде на Пирятин! Треба там чимскорше вістку подати. Хто поїде? Хіба сам скочу конем.

ПЕРШИЙ ТАТАРИН (до Остапа): А дорого через Сулу знаєш, хлопче?

ОСТАП: Чому би не знав! Нераз переправлявся туди з батьком.

ДРУГИЙ ТАТАРИН: Так? Добре! Поведеш нас найкоротшою дорогою і покажеш брід на Сулі...

ОСТАП (скоро): Поведу!

ПЕРШИЙ ТАТАРИН: Тільки не обмани, а то бач, що тебе чекає! (Показує шнур).

ОСТАП (сміється): Ну, такої заплати не хочу коштувати.

ТАТАРИН: Так памятай же! А тепер може що захопимо в хаті, в дорозі проголодніли (входять у хату).

ОСТАП (підходить до Юрка, тихо): Ти чув, що говорили? Завтра надтягне велика сила татар, треба мерщій переказати гетьманові в Пирятині. Сідай на коня і жени, що сил манівцями. (До дідуся). А я, дідусю, поведу їх через Сулу. Благословіть на дорогу.

ДІДУСЬ (вкладає руки на голову хлопця): Нехай тебе веде Божа сила і здоровим назад поверне!

(Остап ховає ніж і пістоль за пазуху).

ТАТАРИ (виходять з хати): Ну, тепер у дорогу! Хлопця возьмемо між себе на коня, щоб від нас не втік!

ОСТАП: Не бійтеся, не втечу, поки з ділом не справлюся. Оставайте здорові, дідусю! І ти Юрку, і ти Галю!

ДІДУСЬ І ДІТИ: Їдь здоров, Остапе!

(Татари і Остап виходять).

ЮРКО: А тепер я на коня і в Пирятин!!

ГАЛЯ: А я з вами, дідусю, остану.

Завіса.

ДРУГА ДІЯ.

(Могила за селом. Довкола степ широкий, через котрий веде дорога. На могилі стоїть Галя і, закривши очі від сонця, глядить на допомогу. Під могилою сидить дідусь і Марта).

МАРТА: І чому це Остап так довго не вертає? Вже другий день... Мені чогось лячно. Коби яке лихо не скоїлося... може вбили татари, або в Сулі утонув.

ДІДУСЬ: На все Божа сила! Без Його волі і волос з голови не спаде.

ГАЛЯ: Хтось їде дорогою на коні... жене з усеї сили... це Юрко! Пустив коня у степ і біжить тут до нас. (Входить Юрко).

ЮРКО: Здорові були! А Остапа ще нема?

ДІДУСЬ: Ще не вернув... А ти як справився? Був у Пирятині?

ЮРКО: Натрапив на козацький відділ, що туди спішив, і через него дав знати. Розказували, що вчора за Сулою билися вже наші з татарами і побідили.

МАРТА: То певно з тими, котрих повів Остап. Але що з ним самим діється?

ДІДУСЬ: Побачимо, серце... може між козаків дістався.

ГАЛЯ (гляди́ть на дорогу): Їдуть козаки... пізнаю по бунчуках. Стали на степу...

ЮРКО (і собі вилазить на дерево): Відділилося кількох і йдуть поволи в нашу сторону... Несуть щось, гейби мари.

ДІДУСЬ: Може раненого.

МАРТА (тривожно): О, Боже! Щось не добре віщує моя душа.

(Козаки з сотником входять на сцену перед могилу. На носилках у них лежить блідий, обкровоавлений Остап. Кладуть його поволи на землю).

МАРТА (кидається на мари): Остапе! Сину мій!...

ДІДУСЬ (підступає до мар і прикладає вухо до грудей хлопця): Жие ще!

СОТНИК (сумно): Ще жие...

ОСТАП (отвирає очи і легко підводиться в гору): Мамо! Я не зрадив своїх... Скажіть батькові... що мовчав... не зрадив...

СОТНИК: Гине, як лицар, в боротьбі за рідний край і нарід. Наша вчєрашня побіда — це його діло!

ОСТАП (всміхається): Дідусю... я вратував наших... гетьман.

СОТНИК: Малими своїми грудьми за-слонив гетьмана і куля татарська поцілила його в бою. Привів татар саме в пору:

ОСТАП: Мамо... скажіть батькові, що... я бився за Україну... Дідусю!... я не зрадив... (конає).

МАРТА І ГАЛЯ (припадають до нього):
Боже! він умер!...

(Козаки стоять мовчки над марами).

ДІДУСЬ (робить хрест над Остапом): Не плачте! Дай Боже усякому такої смерти. Я старий йому завидую. Щасливий, хто положить життя за рідну землю — такому честь і слава на віки!

(За сценою чути спів женців: „Місяцю рогоженьку, світи нам доріженьку. Щоби ми не зблудили, віночка не згубили...” (Можна яку іншу обжинкову пісеньку вставити). На сцену входять дівчата з серпами, вінками і китицями квітів. Побачивши мари, стають мов вкопані).

ОДНА З ДІВЧАТ: А це хто? (Наклонюється). Малий Остап! Умер!

КОЗАК: Погиб у лицарським бою за рідний край, за нарід свій!

СОТНИК (до козаків): Погиб, як лицар козак, так нехай лицарська почесть буде йому віддана!

(Козаки опускають тихо бунчуки і прапори на тіло Остапа. Дівчата скидають вінці і квіти на мари. В даліні чути труби, грають похоронний марш).

ЗАВІСА.

ДЛЯ НАУКИ СПІВУ В ШКОЛІ ЧИ ДОМА
НАЯЛІПШЕ НАДАЄТЬСЯ

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК

у трьох частях з нотами на 1, 2, 3 голоси.
Багато оригінальних пісень, уложених для
українських дітей в Канаді

При кінці є уміщений
ДОДАТОК ГІМНАСТИЧНИХ ВПРАВ
з топірцем, вільноруч і лентами
для хлопців і дівчат. До всіх вправ є подані
образці з описом кожного руху.

Цей співаник повинен мати кожний україн-
ський учитель і кожна українська дитина.
Він повинен бути в кожній хаті, де є
українські діти.

Ціна 75 цт.

Замовлення слати на адресу:

UKRAINIAN VOICE

Box 3626 Sta. B.

Winnipeg, Man.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС”

- ЧЕРЕЗ 25 ЛІТ ПРОВІДНИКОМ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ДУМКИ.
- ЧЕРЕЗ 25 ЛІТ ВИХОВАТЕЛЕМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.
- ЧЕРЕЗ 25 ЛІТ НА СТОРОЖІ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ.

ЧИТАЙТЕ ЙОГО І ШИРІТЬ ПРИЄДНУВАННЯМ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

З нагоди Чверть-столітнього Ювілею передплата знижена до \$2.00 в Канаді;
\$2.50 в Злучених Державах;
\$3.00 в інших краях.

Книгарня „Українського Голосу” має на складі всякі українські книжки.

Пишіть по безплатний катальог.

UKRAINIAN VOICE

Box 3626,

WINNIPEG,

—

CANADA.